

Keijo Rajakallio p. 044–253 7205
keijo.rajakallio@windowslive.com

01.03.2010

Miten teemme tulevaisuutta?

Tulevaisuuden tekeminen voidaan jakaa kolmeen toisiaan täydentävään lähestymistapaan:

1) **Strategisiin valintoihin**, joita teemme kulutuksen, energian, liikenteen, tuotannon tai kulttuurin suhteen, kun valintatilanteet usein väistämättä avautuvat eteemme.

Ennakointi tässä yhteydessä tarkoittaa valintojen vaikutusten tuntemista.

Tulevaisuudentutkimuksen PESTE-analyysi (Political, Economical, Social, Technological, Enviromental) on eräs toimiva tapa vaikutusten moniulotteiseen arviointiin. PESTE-näkökulmia voi tarpeen mukaan painottaa ja mukaan voi ottaa uusia ulottuvuuksia, esimerkiksi arvot ja kulutus.

2) **Innovaatioihin**, joilla teemme määrätietoisesti tulevaisuutta. Innovaatiot ovat merkittäviä uusia ratkaisuja. Innovaatiot ovat usein ytimeltään teknologisia, mutta niiden vaikutukset ovat sosiaalisia. Tekstiviesti on tästä hyvä esimerkki. On tarpeetonta kysyä, onko tekstiviesti teknologinen vai sosiaalinen innovaatio. Viime aikoina kiinnostus sosiaalisia innovaatiota kohtaan eli etenkin palvelujen uudet tuottamis- ja vastaanottamistavat kiinnostavat.

Liiketoimintainnovaatioilla kuten verkottumisella ja brändien luomisella on ollut viime vuosina suuri rooli. Hinnoittelussa sovelletaan uutta tai nyt jo vakiintunutta toimintamallia: Myy jotain todella halvalla, jotta voit myydä jotain todella kalliilla.

Innovaatioiden lähteitä ovat megatrendit, heikot signaalit, suuret riskit ja ratkaisemattomat ongelmat. Puhutaan myös innovaatiopakotteista. Näitä tunnistetaan oikeilla kysymyksillä.

- Mitkä ovat ne suuret muutostekijät ja –voimat , joista väistämättä johtuu muutoksia kansalaisten ja tuotannon tarpeisiin?

- Mitkä ovat ne tarpeet, jotka nyt jäävät vähälle huomiolle ja pienten erityisryhmien harrastukseksi, jäävät kokonaan tyydyttämättä tai niille ei löydy maksukyistä kysyntää?

- Mitkä ovat nykyisen tuotantotavan ja tuotteiden tai palvelujen vaihtoehdot? Luodaan vähintään viisi toisistaan oleellisesti poikkeavaa skenaariota.
- Mitkä ovat ne suuret ongelmat, jotka tulee ratkaista; ja ne riskit, joihin tulee varautua? - Mitkä ovat kansalaisten puheessa ne toistuvat heikot signaalit, jotka vihjaavat uusiin tarpeisiin tai tuotteisiin ja palveluihin?

Innovaatioiden tunnistaminen ei ole esimerkiksi satunnaista heikkojen signaalien keräämistä. Systemaattinen työ voidaan jäsentää teemoittain. Esimerkiksi tuotanto jäsentyy tuotantoverkostoina. Satunnaisuus ja sattuma liittyy luonnollisesti aina tulevaisuuteen.

3) Tulevaisuuskuvien piirtämiseen. Lähestymistavassa tullaan kuvitellusta tulevaisuudesta tähän päivään, kun strategisissa valinnoissa ja innovaatioissa edetään tästä hetkestä tulevaisuuteen. Tulevaisuuskuvia voidaan nimittää myös visioiksi, joihin voidaan tuki päätyä myös etenemällä tästä päivästä tulevaisuuteen.

Tulevaisuuskuvan luomisessa käytettävä menetelmä tai menettely riippuu kulloisestakin tilanteesta. Kaoottisissa tilanteissa ja epäselvissä murrostilanteissa skenaariot ovat käypä menettely. Vakaan muutoksen oloissa skenaarioista ei ole paljonkaan hyötyä.

Merkittävin lähestymistapa on ”normaalioloissa” suurten kehitysaaltojen eli megatrendien tunnistaminen. Megatrendeistä taas johdetaan uusia ratkaisuja, joita voidaan nimittää innovaatioiksi tai ainakin strategisiksi valinnoiksi.

Useimmat megatrendit ovat tavallaan itsestään selvyiksiä kuten verkostoituminen, väestön ikääntyminen, globalisaatio tai ympäristöongelmien kasvu – muutoin ne eivät megatrendejä olisikaan. Megatrendien ymmärtäminen ja tulkinta eivät sen sijaan ole lainkaan itsestäänselvyiksiä. Tulkinnassa voidaan myös erehtyä raskaasti, mistä ”tietoyhteiskunnan” olettaminen megatrendiksi on hyvä esimerkki. Oikeampaa on puhua informaatioyhteiskunnasta ja vielä osuvampaa tietoteknologiayhteiskunnasta.

Esimerkiksi globaalissa verkostoitumisessa on vain vähäisessä määrin ymmärretty logistiikan rooli ja merkitys. Lisäksi logistiikka ymmärretään usein vain tavaralogistiikkana, enintään henkilölogistiikkana. Logistiikka on ymmärrettävä laajasti kaikkien verkoston solmujen välisen ja sisäisen liikkeen optimointina. Tavaroiden lisäksi liikkuvat pääomat, raha, tieto, tuotanto, työ ja osaaminen. Näin ymmärrettynä esimerkiksi koulutuksen uudeksi paradigmaksi eli lähtökohdaksi nousee osaamisen logistiikka: Oikea osaaminen

oikeassa paikassa oikeaan aikaan, ei missään tapauksessa väärässä paikassa tiettyyn aikaan.

Data. Tulevaisuuskuvien luomisessa käytetään hyväksi saatavilla olevaa tietoa (dataa). Data voi kuvata tarkastellun ilmiön historiaa. Tämänhetkisestä tilasta saadaan kuva kyselyin, keskusteluin ja haastatteluin. Datan perusteella voidaan muodostaa hyvin lyhyttä aikajännettä kuvaavia trendejä.